

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของการสอนและประสิทธิภาพการสอน

องค์ประกอบของกระบวนการเรียนการสอนประกอบด้วย หลักสูตร ครู ผู้เรียน และสถานที่เรียน ในองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านนี้ ครูนับว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ เนื่องจากครูเป็นผู้พัฒนาองค์ประกอบตัวอื่น ๆ และยังเป็นผู้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนโดยตรง ดังนั้นการสอนจึงเป็นกระบวนการสร้างผู้เรียนให้เกิดพฤติกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ คำว่า การสอน นั้นมีผู้ให้ความหมายหลายประการ เช่น

ธีระ รุญเจริญ (2525 : 157) ได้ให้ความหมายของการสอน ไว้ว่า หมายถึง กระบวนการซึ่งครูและนักเรียน ร่วมกันสร้างสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้และรวมถึงการสร้างค่านิยมและความเชื่อต่าง ๆ ในอันที่จะช่วยนักเรียนบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

รุ่งทิวา จักรกร (2527 : 25) ได้ให้ความหมายของการสอนว่า หมายถึง การจัดสถานการณ์ สภาพการณ์ หรือกิจกรรมเพื่อช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดประสบการณ์ซึ่งเป็นผลทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ การสอนยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเจริญงอกงามในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา รวมทั้งความสามารถอื่น ๆ ที่จะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

จรรยา แก่นวงษ์คำ (2529 : 9 - 11) ได้สรุปความหมายของการสอน ไว้มีหลายประการ เช่น

การสอน คือ การจัดประสบการณ์ชีวิตให้แก่เด็ก

การสอน คือ การถ่ายทอดความรู้สึกให้แก่เด็ก

การสอน คือ การฝึกให้เด็กขบคิดปัญหาต่าง ๆ

การสอน คือ การให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรม

การสอน คือ การแนะแนวทางให้เด็กศึกษาและค้นคว้าหาความรู้

การสอน คือ การฝึกให้เด็กสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคม

การสอน คือ การช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

การสอน คือ การส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม

การสอน คือ การถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนไปสู่ผู้เรียน รวมทั้งการจัดสิ่งแวดล้อมและกิจกรรมให้เหมาะสมแก่การเรียนรู้ของเด็ก

การสอน คือ การจัดประสบการณ์หรือสภาพการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมผู้เรียนให้เรียนรู้ได้ง่ายขึ้น

โดยสรุปแล้ว การสอนเป็นกระบวนการที่ครูสร้างความสัมพันธ์กับนักเรียน ในอันที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

สำหรับคำว่า ประสิทธิภาพการสอนนั้น กูด (Good. 1973 : 589) ได้ให้ความหมายของประสิทธิภาพการสอนว่า เป็นการชี้แจงการสอนหรือวิธีสอน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ คือ เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่ต้องการ

อารมน์ เทียนพิทักษ์ (2528 : 5) ได้ให้ความหมายของประสิทธิภาพการสอนว่า หมายถึง กระบวนการสอนและสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการสอนที่จัดขึ้น เพื่อทำให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ ทั้งทางด้านวิชาการและบุคลิกลักษณะ

เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย (2530 : 5) ได้ให้ความหมายของ ประสิทธิภาพการสอนว่า หมายถึงความสามารถในการปฏิบัติการสอนของครู หรือ การ ดำเนินการสอนในหน้าที่ของครู เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้อย่างดีตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ภัทรา จินดาศรี (2530 : 7) ได้ให้ความหมายของประสิทธิภาพ การสอนว่าหมายถึง ความสามารถในการใช้แผนการสอนหรือวิธีสอนตลอดจนลักษณะ หรือพฤติกรรมต่าง ๆ ของครู อันจะมีผลทำให้การเรียนการสอนบรรลุผลสำเร็จ เป็นอย่างดี ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ประโยชน์ คุปต์กาญจนกุล (2531 : 19) ได้ให้ความหมายของ ประสิทธิภาพการสอนว่า หมายถึง ผลของการสอนที่ทำให้นักศึกษาเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมไปตามจุดมุ่งหมายของการสอนที่วางไว้

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพการสอน หมายถึงความสามารถของครู ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้าน ร่างกาย สมองอารมณ์ และสังคม ตลอดจนสามารถทำให้ผู้เรียนได้รับผลสำเร็จ ตามเป้าหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้

องค์ประกอบที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู

คุณลักษณะของครูที่ดี

ครูมีบทบาทและหน้าที่ที่สำคัญ คือ การอบรมสั่งสอนถ่ายทอดศิลปวิทยาการ ต่าง ๆ อีกทั้งยังเป็นผู้อบรม ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรมอันดีงามของชาติ และจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าให้แก่ผู้เรียนอีกด้วย

อารักษ์ กาญจนพิทักษ์ (บรรจง สลึงค์. 2534 : 8 ; อ้างอิงมาจาก อารักษ์ กาญจนพิทักษ์. 2517 : 19) ได้สรุปคุณสมบัติที่ดีและเหมาะสมของครูตามที่ สหพันธ์อาชีพของครูแห่งโลก ที่ได้กล่าวไว้ ดังนี้

1. ครูควรเป็นบุคคลที่มีความเข้าใจธรรมชาติ และจิตใจของมนุษย์ได้เป็นอย่างดี
2. ครูควรมีลักษณะริเริ่ม รับผิดชอบ มีอารมณ์ขัน ชยัน และเสียสละ
3. ครูควรเป็นบุคคลที่มีความสามารถที่จะพูด อธิบายสิ่งต่าง ๆ ให้ผู้อื่นเข้าใจได้โดยแจ่มแจ้งชัดเจน
4. ครูควรมีสุขภาพทั้งทางกายและจิตดี
5. ครูควรมีวุฒิภาวะทางอารมณ์และมีสามัญสำนึก
6. ครูควรมีความสามารถในการเข้าใจผู้อื่นเป็นอย่างดี
7. ครูควรมีความรู้ในวิชาที่ตนสอนเป็นอย่างดี
8. ครูควรมีลักษณะที่น่าคบ และมีท่าทางที่น่านับถือ
9. ครูควรมีความสามารถปฏิบัติตามที่ตนสอน มีขันติธรรมและอดทน

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2528 : 12 - 15) ได้กล่าวถึงครูที่ดี มีการสอนที่มีประสิทธิภาพ และมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการเรียนรู้ของนักเรียน ดังนี้

1. การสอนที่แจ่มแจ้ง ครูควรมีความรู้ความเข้าใจเนื้อหาวิชาที่ตนเองสอนโดยให้คำแนะนำที่ชัดเจน มีการยกตัวอย่างและใช้วัสดุอุปกรณ์ เพื่อทำให้นักเรียนที่เป็นนามธรรมให้นักเรียนเข้าใจง่ายขึ้น
2. มีความกระตือรือร้น ครูควรสร้างบรรยากาศของการเรียนให้สนุกและมีแรงจูงใจในตนเอง รวมทั้งก่อให้เกิดแรงจูงใจในตัวผู้อื่นด้วย ตลอดจนมีเจตคติที่ดีต่อนักเรียนและการสอน
3. การเน้นในเรื่องงาน ครูควรสร้างบรรยากาศในการเรียนอย่างเป็นการเป็นงาน โดยการจัดเวลาสำหรับการฝึกทักษะใหม่ ๆ ให้เพียงพอ มีการกำหนดจุดมุ่งหมายของงานให้ชัดเจน
4. กลยุทธ์ในการสอน ครูควรใช้เทคนิคการสอนในรูปแบบต่าง ๆ

เช่น การฝึกความคิดการทำงานที่ต้องให้นักเรียนใช้สติปัญญาระดับสูงขึ้น การให้แบบฝึกหัดทบทวน

5. มีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียน ครูควรแสดงให้นักเรียนมีความคิดว่าตัวนักเรียนมีคุณค่าแสดงความเป็นกันเองและยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน รวมทั้งเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินการสอนของครูด้วย

6. ใช้คำถามที่น่าสนใจ มีการเตรียมคำถามในแต่ละบทเรียน โดยตั้งคำถามในระดับสูงขึ้นเพื่อให้นักเรียนคิด และพยายามตั้งคำถามที่ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น

พนัส หันนาคินทร์ (2530 : 48 - 55) ได้กล่าวถึงครูที่ดีในทฤษฎีของนักการศึกษา สรุปได้ดังนี้ คือ

1. คุณสมบัติส่วนตัว ครูที่ดีควรมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ คือ มีความประพฤติดี มีสติปัญญาสูง มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง มีสุขภาพทางจิตที่ดี มีรูปร่างหน้าตา และบุคลิกภาพดี ความตรงต่อเวลา เจตคติต่อตัวนักเรียนดี มีความสามารถในการพูด

2. คุณสมบัติด้านงานอาชีพ ครูที่ดีควรมีคุณสมบัติดังนี้ คือ มีความรู้ในวิชาที่สอน มีความสามารถในวิชาที่สอน มีความคิดริเริ่ม มีความสนใจต่องานอาชีพ

3. ความสามารถในการดำเนินการสอน ได้แก่ มีความสามารถที่จะปรับบทเรียนให้เข้ากับนักเรียน ความสามารถที่จะเข้าใจนักเรียน ความสามารถในการดำเนินการสอน

4. ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ความสัมพันธ์ต่อคณะครูด้วยกัน ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้ปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับบุคคลภายนอก

สุนทร จันทรตรี (2530 : 143 - 144) ได้กล่าวว่า ลักษณะของครูประถมศึกษาที่ดี ควรมีลักษณะดังนี้ คือ มีความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน รักอาชีพครู มีจรรยาครู มีคุณสมบัติส่วนตัวดี มีบุคลิกภายนอกดี

เจริญ ไวรวัจนกุล (2531 : 178) ได้กล่าวถึงลักษณะของครูที่พึงประสงค์ สรุปได้ดังนี้

1. มีความเป็นครู คือทำตนเองเป็นแบบอย่างที่ดี รักเมตตาปรานีเด็ก รักอาชีพครู ใฝ่รู้ โลกทัศน์กว้าง รับผิดชอบต่อหน้าที่ ยอมรับการเปลี่ยนแปลง มีวุฒิภาวะ ยุติธรรม มีชีวิตที่สงบเรียบง่าย มีบทบาทช่วยเหลือชุมชนมากขึ้น
2. มีความรู้ในด้านต่อไปนี้
 - 2.1 วิชาเฉพาะมีความรู้อย่างลึกซึ้ง เหมาะสมตามระดับการศึกษาที่จะสอน
 - 2.2 วิชาชีพครู มีความรู้ในวิทยาการจัดการ จิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน การวิจัย และการประเมินผล
 - 2.3 ความรู้ทั่วไป โดยเฉพาะเรื่องการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและการอนุรักษ์ธรรมชาติ
3. มีความสามารถในวิธีสอน วิธีการอบรม การพัฒนา และการเป็นผู้นำ ผู้ตาม และผู้ประสานงานที่ดี โดยได้รับการฝึกปฏิบัติมาเหมาะสมจนเกิดทักษะ

ยนต์ ชุ่มจิต (2531 : 62) ได้กล่าวถึงลักษณะของครูที่ดี สรุปได้ดังนี้คือ

1. บุคลิกภาพที่ดี หมายถึง บุคลิกภาพทั้งทางกายและจิตใจ เช่น รูปร่างหน้าตาดี ทำทางสง่าผ่าเผย แต่งกายเรียบร้อย พูดจาไพเราะนุ่มนวล สงบเสงี่ยม มีลักษณะเป็นผู้นำ น้ำเสียงชัดเจนเป็นต้น
2. มีคุณสมบัติส่วนตัว เช่น สติปัญญาดี มีความเฉลียวฉลาด มีความรู้กว้างขวาง เชื่อมั่นในตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กระตือรือร้น และสุขภาพอนามัยดี เป็นต้น
3. ความสามารถในการสอนและการปกครองนักเรียนได้ดี เช่น อธิบายได้แจ่มชัด เด็กปฏิบัติตามได้ สอนแล้วเด็กสามารถคิดแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ สอนสนุก และสามารถปกครองนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัยตลอดเวลา เป็นต้น

4. ประพฤติดี เช่น ละเว้นการกระทำที่เป็นอบายมุขทั้งปวง
กระทำแต่สิ่งที่เป็นสุจริตธรรม ได้แก่ กายสุจริต วาจาสุจริต และมโนสุจริต

5. มีจรรยาครูและคุณธรรมสูง เช่น ชื่อสัตย์ต่อวิชาชีพครู เสียสละ
มีเมตตากรุณา ยุติธรรม มานะอดทน เป็นต้น

6. มนุษย์สัมพันธ์ดี กล่าวคือ มีอัธยาศัยไมตรีกับบุคคลทุกฝ่าย เช่น
กับเพื่อนครู ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน เป็นต้น

ถวัลย์ มาศจรัส (2534 : 26) ได้กล่าวถึงลักษณะของครูที่ดีไว้ ดังนี้
คือ มีความเที่ยงธรรม ชื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบหน้าที่ ตรงต่อเวลา
มีความสามารถต่อการอธิบาย สอนให้เด็กรู้จักคิดและแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีความรู้
แสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เสมอ รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเอง รู้จักใช้เหตุผล ยึดมั่น
ในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ศรัทธาในอาชีพครู มีระเบียบวินัย มีความ
สุภาพอ่อนโยน อดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคทั้งปวง สุขุมรอบคอบ ชัยชนะแห่ง รู้จัก
ควบคุมอารมณ์ กล้าแสดงความคิดและทำในสิ่งที่มีเหตุผล

จากคุณลักษณะของครูที่ดี ตามทฤษฎีของนักการศึกษา สรุปได้ว่า
นักการศึกษาต่างมีแนวความคิดที่จะมุ่งส่งเสริมให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ
โดยทั้งทางตรงและทางอ้อม ในทางตรงนั้น คือ การจัดกระบวนการเรียนการสอน
เพื่อให้ผู้เรียนไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร การประยุกต์จิตวิทยาการเรียนรู้มาใช้ในการ
กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลเพื่อรู้ความสามารถ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน ส่วนทางอ้อมนั้น คือ
บุคลิกลักษณะของครู และความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ในการที่จะส่งเสริม
ให้ผู้เรียนมีความเชื่อถือศรัทธา และมีความเป็นกันเองกับครู ทำให้การสอนของครู
บรรลุผลสำเร็จได้ดียิ่งขึ้น

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอนของครู

ลักษณะหนึ่งของการสอนเป็นกระบวนการถ่ายทอดความรู้ จากผู้สอนไปสู่ผู้เรียนโดยวิธีต่าง ๆ กัน ที่คิดว่าจะทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้มากที่สุด แต่การสอนที่ดีมีประสิทธิภาพ ในอันที่จะทำให้ผู้เรียนได้รับผลสำเร็จตามเป้าหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้นั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสอน ในการวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อหาองค์ประกอบที่สำคัญ ที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูประถมศึกษาโดยพิจารณาจากตัวแปรทั้ง 5 ด้าน ดังนี้

1. การจัดกระบวนการเรียนการสอน

การจัดกระบวนการเรียนการสอนนั้น เป็นกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญ เนื่องจากการสอนครูจะบรรลุเป้าหมายของการสอนที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงใดขึ้นอยู่กับ การจัดกระบวนการเรียนการสอน บุญส่ง ลอยสุวรรณ (2531 : 41-45) ได้กล่าวว่า การสอนเป็นกระบวนการและพฤติกรรมของครูในด้านต่างๆ ที่จะทำให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามความมุ่งหมายที่หลักสูตรต้องการ โดยอาศัยสถานการณ์ที่เหมาะสม อันจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และการเรียนการสอนจะเกิดขึ้นได้จะต้องประกอบด้วยครู กระบวนการเรียนการสอน นักเรียน และเนื้อหาที่จะสอน แต่การที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนักเรียน ให้เป็นไปตามที่หลักสูตรต้องการได้นั้น ครูจะต้องใช้ความพยายามมากพอสมควร เพราะการสอนเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน ครูจะต้องมีความเข้าใจรายละเอียดต่าง ๆ มากที่เกี่ยวข้องกับการสอน มิใช่แต่ว่าครูรู้รายละเอียดของเนื้อหาและจะสามารถสอนได้ประสบความสำเร็จทุกครั้งไป องค์ประกอบที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการสอน เป็นสิ่งที่ครูจะต้องเรียนรู้ และนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน องค์ประกอบในการสอน มี 8 ประการ คือ

1. รู้จักบุคคลที่สอน ครูจะต้องศึกษาพื้นฐานของบุคคลที่จะสอนทุกคนว่าเป็นอย่างไร

2. เลือกสอนให้เหมาะสมกับบุคคล จะมีบุคคลหลายระดับ มีความพร้อมทางสติปัญญา และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ไม่เหมือนกัน

3. สอนจากรูปธรรมไปหานามธรรม เด็กไม่สามารถให้ วิจารณ์ญาณในการคิดถึงสิ่งที่เป็นนามธรรมได้ นอกจากจะได้นำสิ่งนั้นมาย่อ ให้เป็นรูปธรรมเสียก่อน เด็กจึงสามารถคิดได้

4. สอนจากสิ่งที่เห็นได้ง่าย ไปสู่สิ่งที่เห็นได้ยาก จะทำให้ ผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหา นั้น ๆ ได้ง่ายยิ่งขึ้น

5. สอนจากสิ่งที่รู้อยู่แล้ว ไปยังสิ่งที่ไม่รู้ เพราะคนเรานั้น ชอบการเทียบเคียง

6. สอนโดยการอุปมาอุปไมย การอธิบายด้วยการยกตัวอย่าง เชิงอุปมาอุปไมยเป็นวิธีการที่นิยมกันมาก และจะต้องใช้ตัวอย่างอุปมาอุปไมยที่ เหมาะสมกับระดับผู้เรียน

7. สอนด้วยอุปกรณ์การสอน สื่อการสอนเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้ การสอนประสบผลสำเร็จ และรวดเร็วขึ้น

8. สอนด้วยการเป็นแบบอย่าง โดยครูใช้ตนเองเป็นสื่อการสอน และถือเป็นการสอนที่ใช้ชีวิตและคุณธรรมของความเป็นครู มาเป็นส่วนประกอบสำคัญ ในการปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี ให้แก่นักเรียนทุกคน

สุจริต เพียรชอบ (2522 : 53 - 55) ได้จัดองค์ประกอบของการสอน ไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. การเตรียมการสอน ประกอบด้วย การทำบันทึกการสอน การนำหลักสูตรไปใช้ การใช้แผนการสอน คู่มือครู

2. การกำหนดวัตถุประสงค์ของการสอน ประกอบด้วยพฤติกรรม การเรียน หลักเกี่ยวกับการพัฒนา และใช้วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เทคนิคการ ประเมินผู้เรียน การเขียนข้อสอบจากวัตถุประสงค์

3. การเลือกวิธีการและเทคนิคการสอน ประกอบด้วยวิธีสอน การนำเข้าสู่บทเรียน การตั้งคำถาม การสร้างความสนใจ เทคนิคการสอน

4. การผลิตและการใช้สื่อการสอน ประกอบด้วยการใช้สื่อการสอนอย่างเหมาะสมกับเนื้อหาวิชา การเก็บรักษาสื่อการสอน การผลิตสื่อการสอนแบบง่าย ๆ

5. การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ประกอบด้วย การเลือกรูปแบบและวิธีประเมินการสร้างและเลือกใช้เครื่องมือทดสอบชนิดต่าง ๆ การออกข้อสอบปรนัยและอัตนัย

6. การส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก ประกอบด้วย การสอนซ่อมเสริม การให้การปฐมนิเทศ การจัดมุมหนังสือและการใช้กิจกรรมเสริม
 สัจด์ อุทราพันธ์ (2532 : 174) ให้แนวทางปฏิบัติที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบให้มีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. ก่อนสอน ควรเตรียมการสอนก่อนทุกครั้ง โดยศึกษาคุณลักษณะของผู้เรียน วัตถุประสงค์ของการสอน เลือกเนื้อหาสาระที่จะนำมาสอน วิธีการจัดการเรียนการสอน การใช้สื่อและการวัดผลประเมินผล

2. ระหว่างการสอน ดำเนินการสอนตามแผนการสอนที่กำหนดไว้ มีการปฏิบัติสรุปบทวนแล้วทำการวัดผลหลังการเรียนการสอน

3. หลังการสอน หลังจากสอนแล้วก็ควรจะมีการประเมินผลว่าเป็นไปตามจุดประสงค์หรือไม่เพียงใด มีสิ่งใดที่ควรปรับปรุงแก้ไข

2. การใช้จิตวิทยาการเรียนรู้

ทัศนีย์ ศุภเมธี (2532 : 95 - 102) ได้กล่าวว่าการสอนในระดับชั้นประถมศึกษา ครูจะต้องคำนึงถึง ความพร้อมในการเรียน ซึ่งรวมทั้งความพร้อมทางกาย ทางสติปัญญาทางด้านสิ่งแวดล้อมและทางด้านอารมณ์ ตลอดจนคำนึงถึงพัฒนาการทางภาษาและจิตวิทยาสังคม ในการพัฒนาการทางภาษาของเด็ก และพยายามส่งเสริมความสามารถที่เขาได้อยู่ให้ได้พัฒนาขึ้น ๆ ขึ้น ปัจจุบันสิ่งเหล่านี้เป็นส่วนสำคัญต่อความเจริญงอกงามของเด็กประถมศึกษา และสามารถพัฒนาความรู้ความสามารถให้เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติสืบไป ในการจัดการเรียนการสอน

ครูผู้สอนควรคำนึงถึงหลักจิตวิทยาบางประการ เพื่อนำไปใช้ในการสร้างบรรยากาศ และจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ได้แก่

1. ความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. ความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา
3. กระบวนการเรียนรู้
4. การเรียนรู้โดยการกระทำ
5. การเรียนรู้โดยมีเป้าหมาย
6. กฎแห่งแรงจูงใจทั้งภายในและภายนอก
7. การเสริมกำลังใจด้วยวาจา หรือการให้รางวัล
8. เจตคติอันเป็นสภาพของจิตใจที่เกิดจากประสบการณ์ ซึ่งจะทำให้บุคคลมีท่าทีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะหนึ่ง

ชูศรี สันทประชากร (2531 : 156 - 161) ให้แนวทางสำหรับการจัดการเรียนการสอนเพื่อที่จะส่งผลต่อการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. การสอนที่ดีนั้น ควรให้ผู้เรียนได้มีความพร้อมในการเรียนเสียก่อน
2. การสอนควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างผู้เรียน
3. การสอนควรวางจุดมุ่งหมายในการสอนไว้อย่างชัดเจน ควรให้ผู้เรียนได้ยอมรับถึงจุดมุ่งหมายด้วย
4. ควรให้ผู้เรียนได้ประสบความสำเร็จ หรือได้รับการยกย่องชมเชยในผลงานของตน
5. ควรจัดบรรยากาศให้เด็กสนใจ สนุกสนานเพลิดเพลิน
6. ในการสอนควรสอนให้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 เพื่อให้เด็กสังเกตเห็น เข้าใจได้
7. ควรสอนจากรูปธรรมหรือสอนในสิ่งที่เด็กรู้ มีประสบการณ์เดิมเป็นพื้นฐานอยู่แล้วค่อยสอนไปสู่นามธรรม

8. ควรให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง
9. ควรจัดให้เด็กรู้ความก้าวหน้าหรือข้อบกพร่องของตนอยู่เสมอ
10. การจัดการเรียนรู้ ควรเป็นไปตามเอกัตภาพของเด็ก ควรส่งเสริมไปตามความสามารถของเขา
11. การให้เด็กฝึกหัดทำ หรือทำกิจกรรมบางอย่างซ้ำ ๆ จะช่วยให้เกิดทักษะในเรื่องนั้น ๆ ได้ดียิ่งขึ้น
12. การให้รางวัล ถ้าเป็นของไม่ควรให้บ่อย ๆ ควรให้นาน ๆ ครั้ง แต่รางวัล เช่น การยกย่องชมเชย อาจให้เสมอ ๆ สำหรับการลงโทษ ควรหลีกเลี่ยงให้มากที่สุด
13. การเรียนการสอนที่สามารถนำไปใช้ได้ สถานการณ์ต่าง ๆ หรือในชีวิตประจำวัน จะเป็นการเรียนที่มีความหมายต่อผู้เรียนที่สุด
14. ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดี ถ้าเขามีประสบการณ์เดิมอยู่แล้วสะสมไว้ในอดีตมากพอ
15. การให้ผู้เรียนเข้าใจในสิ่งที่เรียนได้ดี ควรให้ผู้เรียนรู้จากเหตุผลไม่ใช่ท่องจำเพียงอย่างเดียว
16. ควรมีการจัดลำดับที่ เพราะการจัดลำดับที่จะช่วยให้ผู้เรียนเรียงลำดับประสบการณ์หรือบทเรียน ให้กับผู้เรียนได้ต่อเนื่องสัมพันธ์กัน เช่น สอนจากง่ายไปยาก
17. ผู้สอนควรจัดให้ผู้เรียนได้เพิ่มพูนความรู้มากขึ้น แม้อย่างยิ่งขึ้น ด้วยการจัดกิจกรรมเสริม
18. ในการสอนให้เกิดความคิดรวบยอด หลักการ กฎ นั้นควรมีการจัดลำดับการสอนให้เป็นขั้นเป็นตอน เพื่อป้องกันการเกิดความซับซ้อน
19. การใช้ภาษาที่เข้าใจกันได้เพียงพอ และเป็นภาษาที่ดี จะเป็นเครื่องช่วยให้เกิดการรับรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
20. การเรียนรู้จะดี ถ้าครูได้คำนึงถึงพัฒนาการของเด็ก

3. การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลนับว่ามีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นกระบวนการที่ช่วยตัดสินความมีประสิทธิภาพในการสอน ผลของการวัดและประเมินผล จะช่วยทำให้ครูได้เห็นภาพสะท้อนว่า ทำหน้าที่ได้ครบถ้วนและเต็มความรู้ความสามารถมากน้อยเพียงใด ซึ่งอ้าง บัวศรี (2531 : 227) ได้ให้ความหมายของการวัดและประเมินผลไว้ว่า การวัดผล หมายถึง การวัดคุณสมบัติของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นการวัดในด้านปริมาณหรือคุณภาพได้ การวัดในด้านปริมาณ ได้แก่ การวัดความยาว ความกว้าง ความสูง น้ำหนัก ปริมาตร ความถี่ ความเร็ว เป็นต้น ส่วนในด้านคุณภาพ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับเชาวน์ปัญญา พฤติกรรมเจตคติ เป็นต้น การประเมินผล หมายถึง กระบวนการในการนำความรู้รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็น เพื่อประโยชน์ในการประเมินค่าและตัดสินใจ

สมศักดิ์ สินธุระเวชกุล (2531 : 68 - 69) ได้กล่าวถึงรูปแบบของการประเมินผลจำแนกตามจุดประสงค์ของการประเมินได้ 3 ลักษณะ คือ

1. การประเมินผลก่อนเรียน เป็นการประเมินก่อนเริ่มต้นบทเรียนแต่ละบท หรือแต่ละหน่วย เพื่อดูว่านักเรียนได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ก่อนที่ครูจะสอนหรือไม่ และเพื่อดูว่านักเรียนมีพฤติกรรมก่อนเรียนหรือไม่

2. ประเมินระหว่างเรียน หรือการประเมินเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน คือ ประเมินความรู้ความสามารถของนักเรียนตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในระหว่างการเรียนแต่ละหน่วย เพื่อแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องของนักเรียนและครูต่อไป

3. ประเมินผลรวม เป็นการประเมินผลเมื่อสิ้นสุดการสอน เพื่อศึกษาว่านักเรียนมีความรู้ทั้งสิ้นเท่าไร เก่งอ่อน วิชาใดบ้างต้องแก้ไขปรับปรุงการเรียนการสอนโดยส่วนรวมในเรื่องใด และเป็นการตัดสินผลการเรียนของนักเรียนแต่ละคน

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2524 : 22 - 23) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการประเมินผลการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้สอนทราบพฤติกรรมของผู้เรียนก่อนเข้ารับการสอน เพื่อประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน
2. ช่วยให้ผู้สอนแนะและปรับปรุงเป้าหมายตามความเป็นจริง สำหรับผู้เรียนแต่ละคน
3. ช่วยให้ผู้สอนทราบประสิทธิภาพของการสอน
4. ช่วยให้ผู้สอนประเมินและปรับปรุงวิธีการสอนแบบต่าง ๆ
5. ช่วยให้ผู้สอนทราบถึงระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในระยะต่าง ๆ ของการเรียน
6. ช่วยให้ผู้สอนเป็นแนวทางเพื่อเปรียบเทียบระดับสัมฤทธิ์ผล ระหว่างผู้เรียนและเป็นแนวทางในการให้อันดับคะแนนระดับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของผู้เรียนด้วย
7. ใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจว่า ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะเลื่อนชั้นหรือผ่านไปเรียนวิชาที่สูงขึ้นได้หรือไม่
8. ช่วยให้ผู้เรียนทราบและมีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมายของการสอน
9. ช่วยเพิ่มแรงกระตุ้นและเกื้อกูลให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เพิ่มขึ้น
10. ช่วยส่งเสริมและปลูกฝังให้ผู้เรียนเป็นผู้มีนิสัยในการศึกษาอย่างมีระบบ
11. ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน ซึ่งแสดงจุดเด่น จุดด้อยของแต่ละบุคคล
12. ใช้เป็นประโยชน์ในการแนะแนวอาชีพ และแนวทางการศึกษาต่อ
13. ใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจ เกี่ยวกับการบริหาร เช่น การคัดเลือก การจัดประเภท

14. ใช้เป็นข้อมูลในการประเมินผลหลักสูตร เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงหลักสูตร

15. เป็นประโยชน์ในการตรวจสอบสมมติฐานและการวิจัยทางการศึกษา

4. บุคลิกลักษณะของครู

สิ่งที่มีความสำคัญต่อประสิทธิภาพการสอนอย่างยิ่งอีกประการหนึ่ง คือ บุคลิกลักษณะของครูซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพการสอน ครูผู้สอนมีบุคลิกลักษณะดีย่อมมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจที่จะเรียน และช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียนด้วย ปรีชา เศรษฐ์ธร (2533 : 110) ได้กล่าวว่า อาชีพครูเป็นอาชีพที่ต้องอาศัยผู้ประกอบวิชาชีพที่มีบุคลิกภาพดีไม่ว่าวิชาชีพอื่น ๆ และดูเหมือนจะมีความจำเป็นมากกว่า ทั้งนี้เพราะครูต้องมีการปะทะสังสรรค์หรือมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลหลายฝ่ายในวันหนึ่ง ๆ โดยเฉพาะกับนักเรียนที่ครูสั่งสอนอบรม เพราะนอกจากครูอาจารย์จะให้ความรู้แก่ศิษย์โดยการสั่งสอนอบรมแล้ว บุคลิกภาพของครูอาจารย์ ยังสามารถเป็นตัวแบบให้เด็ก ๆ ประพฤติปฏิบัติบางสิ่งบางอย่างตามไปโดยธรรมชาติ ดังนั้นหากครูอาจารย์เป็นผู้มีบุคลิกภาพดีในหลาย ๆ ด้านแล้ว จะเป็นปัจจัยสำคัญช่วยในการสั่งสอนอบรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ยนต์ ชุ่มจิต (2531 : 21 - 22) ได้กล่าวว่า บุคลิกลักษณะหรือจุดเด่นของครูที่ทำให้สามารถสังเกตได้ มีดังนี้

1. บุคลิกภาพ ได้แก่ ส่วนประกอบต่าง ๆ ของร่างกายรวมทั้งเสื้อผ้าที่เสริมแต่งร่างกาย เช่น สง่างามน่าศรัทธา แต่งกายเหมาะสมกับวัย ไม่ล้าสมัยจนเกินไป ระมัดระวังอากัปกิริยาอาการ

2. ท่วงทีวาจา หมายถึง อาการที่แสดงออกทางการพูดจา เช่น เสียงดังฟังชัดพูดอย่างลำดับก่อนหลัง ไม่กระดากอายหรือสะทกสะท้าน ยกตัวอย่างประกอบการพูดได้เข้าใจง่ายเป็นผู้พูดและผู้ฟังที่ดี และใช้คำถ้อยที่เหมาะสมกับเรื่อง

3. จริยวัตร หมายถึง กริยาที่ควรประพฤติปฏิบัติตาม
ขนบธรรมเนียม เช่น มีวิญญานของความเป็นครู ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี
กระทำแต่สิ่งที่เหมาะสมและดีงาม รู้เวลาและสถานที่ ประพฤติปฏิบัติตามกติกาสถาของ
สถานที่นั้น และประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีแก่คนอื่น

4. การแสดงออกทางความคิด เช่น มองบุคคลต่าง ๆ ในหลาย
ด้าน มองการณ์ไกล กล้าแสดงออกทางความคิดในสิ่งที่ดีงาม มีเจตคติที่ดีต่อบุคคล
อื่นและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

5. ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม เช่น เสียสละ อดทน
พึ่งตนเอง มีความรับผิดชอบสูง ประหยัดอดออม ปฏิบัติตามระเบียบวินัย เอื้ออาทร
มีไมตรีจิตต่อกัน และกตัญญูต่อบุคคล

5. ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

ในการเรียนการสอน ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน มีส่วนที่จะทำให้
การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งเป้าหมายไว้ ทั้งนี้เพราะ
ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน เป็นเรื่องสำคัญที่จะช่วยให้ครูกับนักเรียนมีความ
เข้าใจต่อกันเป็นอย่างดี ช่วยให้การเรียนการสอนได้ผลดีมีประสิทธิภาพ

สุจินต์ วิทวชีวนนท์ (2524 : 26) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะของครูที่ดี
ว่าจะต้องมีความสัมพันธ์กับนักเรียน เช่น สนใจเอาใจใส่ต่อปัญหาของผู้เรียน ช่วย
เหลือและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินผลการสอน มีความยุติธรรม ให้ความร่วมมือ
และคำปรึกษาแก่ผู้เรียน ด้านการเรียน ส่วนตัวและสังคม

พนัส หันนาคินทร์ (2530 : 54) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างครู
กับนักเรียน ไว้ว่า หน้าที่ของครูไม่ใช่เพียงแค่สอนเท่านั้น ยังจะต้องอบรม
กล่อมเกลานิยัยใจคอ ความประพฤติของนักเรียน และจะต้องรู้จักสร้าง ความ
สัมพันธ์ฉันท์ครูกับลูกศิษย์ กล่าวคือ นักเรียนให้ความเคารพนับถือด้วยความจริงใจ
ไม่ใช่เพราะ เกรงกลัวอำนาจอันไม่เป็นธรรมของครู

ยนต์ ชุ่มจิต (2531 : 51) ได้กล่าวว่า ครูกับนักเรียนนับว่าเป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดกันมากที่สุด ครูจึงควรปฏิบัติหน้าที่ของครูให้สมบูรณ์ที่สุด และควรสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียนให้แน่นแฟ้น ให้นักเรียนมีความพึงใจตลอดไป วิธีการที่ครูกระทำต่อนักเรียน เช่น

1. สอนนักเรียนให้เกิดความรู้ความสามารถในวิชาการต่าง ๆ ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
2. สอนให้นักเรียนของตนมีความสนุกสนานเพลิดเพลินกับการเล่าเรียน ไม่เบื่อหน่ายอยากจะเรียนอยู่เสมอ
3. อบรมดูแลความประพฤติของนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัย
4. ดูแลทุกข์สุขของนักเรียนอยู่เสมอ
5. เป็นที่ปรึกษาหารือ ช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้นักเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

อนันต์ ศรีโสภณ (2521) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการสอนของอาจารย์เรียงตามลำดับความสำคัญ ดังนี้ คือ เทคนิคการสอน การประเมินผล การวางแผนการสอน ทักษะต่อนิสิต ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนิสิต บุคลิกของอาจารย์ และตำราเรียน

เชวง ชื่นประโคน (2528) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ตัวแปรที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อพัฒนาทบทวนตามการวิจัยของครู ผู้บริหาร และศึกษานิเทศก์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า

ป
371.102
ม1140

19 ก.ค. 2536

3640220

25

สำนักหอสมุด

มหาวิทยาลัยนเรศวร

1. ลักษณะที่ส่งเสริมให้ครูมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ได้แก่ การมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู มีความรู้และความสนใจในการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่สอน มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่และอาชีพของตน ให้ความสนทนสนมเป็นกันเองไม่วางตัววางอำนาจ ถือว่าการสอนและการอบรมนักเรียน สอนประชาชนและบริการชุมชนเป็นหน้าที่หลักของครูทุกคนในโรงเรียน รับผิดชอบในหน้าที่การงานของตนโดยปฏิบัติงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์และมีสุขภาพดี ร่าเริง ยิ้มแย้มแจ่มใส

2. องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมี 5 องค์ประกอบเรียงตามลำดับ คือ ขวัญและความพึงพอใจในการทำงาน บุคลิกภาพ มนุษยสัมพันธ์ สวัสดิการ และสุขภาพอนามัย

อารมณ เทียนพิทักษ์ (2528) ได้ทำวิจัยเรื่อง องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพตามการรับรู้ของอาจารย์นิเทศก์ ฝ่ายคณะอาจารย์นิเทศก์ ฝ่ายโรงเรียน ผู้บริหาร และนิสิตที่ผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ มี 3 องค์ประกอบ คือ การเตรียมการสอน การดำเนินการสอน และบุคลิกภาพของนิสิต

เตือนใจ เกตุษา (2529 : 76-77) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์ตามความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่าง ๆ คือ การเตรียมตัวสอนและการวัดผล ความสามารถในการสอน ความรับผิดชอบในการสอน ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา และความแม่นยำเนื้อหาวิชา

ฉลอง บุญญานันต์และศุภชัย ศุภวรรณ (2529 : 89-104) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของอาจารย์มหาวิทยาลัยตามทรรศนะของนักศึกษา ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของอาจารย์ที่นักศึกษาเห็นว่า สำคัญเรียงตามลำดับได้ดังนี้ คือ คุณลักษณะด้านความรู้ในวิชาที่สอน การเตรียมการสอนประจำวัน การสื่อความหมาย การเคารพความคิดเห็นของนิสิต และการเข้าหาง่าย

ภัทรา จินดาศรี (2530) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบของประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ โรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครตามการประเมินโดยตนเองและนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า

1. ลักษณะที่จะส่งเสริมประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ที่สำคัญ ได้แก่ มีความรักและชอบสอนวิชาคณิตศาสตร์ มีความสนใจในวิชาคณิตศาสตร์ มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตน เป็นผู้มีความกระตือรือร้นในการสอน เตรียมการสอนเป็นอย่างดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรู้ในเนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์ที่จะทำการสอนอย่างลึกซึ้ง และมีประสบการณ์ในการสอนคณิตศาสตร์

2. ตัวประกอบของประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ ตามการประเมินของครูคณิตศาสตร์และนักเรียนมี 10 องค์ประกอบ คือ ด้านวิชาการ และการดำเนินการสอน ด้านบุคลิกภาพของครู ด้านความรู้ในวิชาชีพครู ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน ด้านเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ ด้านเทคนิคการสอน ด้านการประเมินผลงาน ด้านคุณสมบัติของครู ด้านสภาพส่วนตัว และด้านบรรยากาศในการเรียนการสอน

เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย (2530) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ตัวประกอบที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 7 ผลการวิจัยพบว่า

1. ลักษณะที่ส่งเสริมให้ครูมีประสิทธิภาพในการสอนที่สำคัญ ได้แก่ ได้สอนตามวิชาเอกโทที่ได้เรียนมา มีการกำหนดวัตถุประสงค์และพฤติกรรมในเนื้อหาวิชาที่สอนอย่างชัดเจน เปิดโอกาสและส่งเสริมให้นักเรียนซักถามและแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี มีความยุติธรรมในการวัดและประเมินผลนักเรียน เคารพในสิทธิหน้าที่และความคิดเห็นของผู้อื่น และมีความรู้สึกที่ดีต่อนักเรียนตั้งแต่แรกสอน

2. ตัวประกอบที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 7 เรียงตามลำดับ คือ บุคลิกลักษณะของครู การดำเนินการสอน ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และการประเมินผล

ประโยชน์ คูปต์กาญจนกุล (2531) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสาเหตุของประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์ในวิทยาลัยครู ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพการสอน 6 ตัวแปร คือ บุคลิกลักษณะของผู้สอน ความสนใจเชิงวิชาการ บรรยายภาศในการเรียนการสอน เจตคติของผู้สอนต่อผู้เรียน สมรรถภาพในการใช้สื่อการสอน และความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา

งานวิจัยต่างประเทศ

กรีนวูด (อนันต์ ศรีโสภณ. 2521 : 12 ; อ้างอิงมาจาก Greenwood. 1974 : unpagged) ได้สร้างเครื่องมือประเมินผลการสอนของอาจารย์ จำนวน 85 ข้อ มีมาตราการวัด 7 ระดับ ใช้กลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม คือ อาจารย์ นิสิต และผู้บริหาร ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบที่ส่งผลต่อการสอนของอาจารย์ประกอบด้วย

1. อาจารย์มีความสามารถทำให้นิสิตเข้าใจเรื่องที่สอนได้
2. ใช้วิธีสอนที่ทันสมัย
3. มีความสามารถรับผิดชอบต่อหน้าที่
4. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อนิสิต
5. ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
6. มีความยุติธรรมในการประเมินผลการเรียน
7. มีความรู้กว้างขวางและทันต่อเหตุการณ์
8. มีความเข้าใจและเห็นใจนิสิต

โรไมน์ (Romine. 1974 : 139 - 143) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องบรรยายภาศการสอนที่ดี ผลการวิจัยพบว่า บรรยายภาศการสอนที่ดี ที่สามารถทำให้การสอนมีประสิทธิภาพ คือ

1. ด้านบุคลิกภาพของครูผู้สอน ผู้สอนต้องเป็นคนกระฉับกระเฉง มีอารมณ์ขัน มีความกระตือรือร้น สนใจในวิชาที่ตนสอน

2. ด้านการจัดและการเตรียมการสอน เช่น เตรียมการสอน อย่างดี ชี้แจงให้ผู้เรียนได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ในวิชาที่สอน รวมทั้งแนะนำหนังสืออ้างอิงต่าง ๆ

3. ด้านผลการสอนที่ผู้เรียนได้รับ เช่นผู้เรียนได้รับประโยชน์ สมดังความตั้งใจ จากวิชาที่ผู้เรียนเลือก ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียน ไม่ใช่เป็นเพียงผู้ฟังอย่างเดียว

4. ด้านการเสนอเนื้อหา เช่น พูดอธิบายชัดเจน ใช้คำถาม กระตุ้นให้ผู้เรียนคิด

5. ด้านการประเมินผล การนำข้อมูลย้อนกลับ การเสริมแรง การเรียน เช่น เมื่อมีการทำรายงานหรือสอบ เมื่อตรวจเสร็จแล้วผู้สอนจะต้องรีบ เร่งเสนอผลการเรียนให้ผู้เรียนทราบ และแจ้งด้วยว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้น

6. ด้านการช่วยเหลือผู้เรียนเพิ่มเติม เช่น มีการจัดเวลาเพื่อ สอนผู้เรียนเป็นกลุ่มพิเศษจากสอนตามปกติ

เบอร์ลินเนอร์ และทิกูนอฟ (เทียมจันท์ พานิชย์ฉลิไชย. 2530 : 25 ; อ้างอิงมาจาก Berliner and Tikunoff. 1976 : unpagged) ได้ ทำการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะครูที่มีประสิทธิภาพและไม่มีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยได้ จำแนกลักษณะขององค์ประกอบได้ 4 ด้าน คือ

1. บรรยากาศในชั้นเรียน ความร่วมมือระหว่างนักเรียนและครู
2. การสอน ความตั้งใจ การจัดเวลาอย่างเหมาะสม การให้ความช่วยเหลือติดตามตักเตือนนักเรียน
3. การควบคุมชั้นเรียน เช่น การปฏิบัติตามข้อตกลงที่กำหนดให้ อย่างสม่ำเสมอ
4. ลักษณะของครู เช่นยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ความรู้ และ ความประพฤติดของครู

จากการศึกษาเอกสาร และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู ทั้งในประเทศและต่างประเทศ สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพการสอนของครูควรประกอบด้วย

1. การจัดการกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งเป็นกระบวนการและพฤติกรรมของครูที่ใช้เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ได้แก่ การวางแผนและการเตรียมการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้ทักษะและเทคนิคการสอน เป็นต้น
2. การใช้จิตวิทยาการเรียนรู้นำมาใช้ในการสร้างบรรยากาศ และจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ
3. การวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนและนำผลการประเมินมาปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น
4. บุคลิกลักษณะของครูมีส่วนสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอน เช่น เคารพในสิทธิหน้าที่และความคิดเห็นของผู้อื่น มีความเสียสละ มีความซื่อสัตย์ เป็นต้น
5. ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้การสอนประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี เช่น ครูมีความเป็นกันเองกับนักเรียน สนใจนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน รับฟังและช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้นักเรียน

สมมติฐานของการวิจัย

ประสิทธิภาพการสอนของครูประถมศึกษา มีความสัมพันธ์กับตัวแปรแต่ละด้าน ดังนี้ คือ การจัดการกระบวนการเรียนการสอน การใช้จิตวิทยาการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล บุคลิกลักษณะของครู และความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน